

ULUSLARARASI AVCILAR SEMPOZYUMU / INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON AVCILAR

BÜTÜN YOLLAR AVCILAR'DAN GEÇER

ALL ROADS PASS THROUGH AVCILAR

15-16 MART / MARCH 2018

AVCILAR BELEDİYESİ KATKILARIYLA

ALEV YAYINLARI

ULUSLARARASI AVCILAR SEMPOZYUMU / INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON AVCILAR

BÜTÜN YOLLAR AVCILAR'DAN GEÇER

ALL ROADS PASS THROUGH AVCILAR

15-16 MART / MARCH 2018

AVCILAR BELEDİYESİ KÜLTÜR HİZMETİDİR

Yayın No: 8

ALEV YAYINLARI

BÜTÜN YOLLAR AVCILAR'DAN GEÇER

Yayın Sahibi
ALEV YAYINLARI

Editör
ŞENGÜL AYDINGÜN
YUSUF BENLİ
AYBERK ENEZ

Yayına Hazırlayan
AHMET KOÇAK

Grafik Tasarım / Kapak
TEKİN ZENGİN

Fotoğraf Arşivleri
ÖZCAN TETİK
FİRUZKÖY VAKFI

Mayıs 2018

ISBN: 978-975-335-068-6

Alev Yayınları

Genel Ajans Basım, Dağıtım, Organizasyon Ltd. Şti.
Nine Hatun Mah., Horasan Cad. No: 23/B 34220 Esenler - İstanbul
Tel / Faks: +90 (0) 212 646 41 11
E-posta: alev.yayin@gmail.com
Yayıncı Sertifika No: 17134

Baskı-Cilt

Saner Basım Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Litros Yolu 2. Mat. Sit. No:2/4 2BC3/4 Zeytinburnu, İstanbul
Tel: +90 212.674 10 51
Fax: 90 212.612 79 27
E-mail: info@sanermatbaacilik.com
Sertifika No - 35382

Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın tamamı ya da bir kısmı 5846 Sayılı Yasa'nın hükümlerine göre, kitabı yayımlayan Alev Yayınlar'ın ve yazarının izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayımlanamaz, depolanamaz. Makalelerin içeriği ile ilgili sorumluluklar yazarlara aittir.

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU

Dr. Handan TOPRAK BENLİ

Yavuz ERGUN

Onur GÜLİN

Sibel ÖZKAN

Özlem YÜKSEL

Selin TAŞDEMİR

Ayberk ENEZ

SEMPOZYUM BİLİM KURULU

Prof. Dr. Haluk EYİDOĞAN

Prof. Dr. Şükrü ERSOY

Prof. Dr. Mustafa Hamdi SAYAR

Prof. Dr. Andreas KÜLZER

Prof. Dr. Blazej STANISLAWSKI

Prof. Gosciwit MALINOWSKI

Prof. Dr. Aynur Koçak

Doç. Dr. Şengül AYDINGÜN

Dr. Şeniz ATİK

Dr. Hasan DEĞİRMENCİ

R. Haldun AYDINGÜN

Asuman YARKIN

Konrad SZYMANSKI

İÇİNDEKİLER

Sempozyum Açılış Konuşması Bütün Yollar Avcılar'dan Geçer Dr. Handan TOPRAK BENLİ	7
Amindos Çiftliği'nden Avcılar Merkez Mahallesi'ne İsmail DİNÇTÜRK	13
Göçler İle Gelenler - Firuzköy Dr. Hasan DEĞİRMENÇİ	29
Firuzköy'de Yerleşim ve Yaşama Bakış Celal BİLGİN	41
Avcılar'da Eğitim, Kültür ve Sanat Onur GÜLİN	49
Avcılar'da Şehirleşme ve Çevre Sibel ÖZKAN	57
Bütün Yollar Avcılar'dan Geçer (Nüfus ve Beşeri Durum) Yunus ARIKAN	71
İstanbul'un İlk "Örenyeri ve Kent Parkı"; Bathonea Projesi "First Archaeological and Metropolitan Park" of Istanbul Bathonea Project Asuman YARKIN	81
Tufan Miti İzinde Küçükçekmece Gölü Efsanesi The Legend of Küçükçekmece Lake in Impression of the Flood Myths Prof. Dr. Aynur KOÇAK	95
Avcılar'da Çağlar Boyunca Uluslararası Bir Aktarma Limanı (Bathonea) An International Transshipment Port through Ages (Bathonea) Haldun AYDINGÜN	105
Avcılar'ın Deprem Tarihi ve Gelecekteki Tehlikeler Hakkında Öngörüler The History of Earthquakes in Avcılar and Predictions about the Future Risks Prof. Dr Haluk EYİDOĞAN	115
Avcılar'da Afet Yönetimi ve Bilinci Disaster Management and Knowledge in Avcılar Dr. Oğuz GÜNDOĞDU, Özden IŞIK, İbrahim BERBER	125
Avcılar İlçesi ve Çevresinin Nadir Çiçekleri Rare Plants of Avcılar Village and Surroundings Prof. Dr. Tamer ÖZCAN	137
İklim Bağlamında Dünya Afet Tarihine Bir Bakış ve İnsan An Overview of the Disaster History of the World in the Context of Climate and Human Prof. Dr. Şükrü ERSOY	147

Avcılar İlçesinin Jeomorfolojisi

Geomorphology of Avcılar

Dr. T. Ahmet ERTEK, Dr. Hakan KAYA 159

Avcılar'ın Sumruları (Sterninae)

Bülent ŞEKER 173

Vikingler Avcılar'da, "Varangianların Yolu Projesi"

Vikings in Avcılar, "Project of the Varangian's Way"

Prof. Dr. Błażej STANIŚLAWSKI 175

Cult Centers of St. Mamas in Constantine Porphyrogenitus' Works Side**Remarks From the Project: Istanbul / Constantinople**

Constantine Porphyrogenitus'un Çalışmalarında Aziz Mamas

Kült Merkezleri Istanbul / Constantinople

Konrad SZYMAŃSKI 189

Bathynias

Bathynias

Olga WEĞLARZ 201

istanbul'da Aziz Mamas Kalıntıları**Relics of St. Mammes in Istanbul**

Tomasz PEŁECH 211

Avcılar Kıyılarında Denizel Arkeoloji Çalışmaları

Doç. Dr. Hakan ÖNİZ, Doç. Dr. Şengül AYDINGÜN, Günay DÖNMEZ 221

Küçükçekmece Göl Havzası (Bathonea?) Buluntuları Işığında**Sosyal Yaşam Kurguları**

Dr. Şeniz ATİK 229

Antik Çağ ve Erken Ortaçağ'da Doğu Trakya Tarihi

The History of Eastern Thrace in Late Antiquity and the Early Middle Ages

Prof. Dr. Andreas KÜLZER 243

Arkeolojik Verilerle Avcılar'ın Yüz Binlerce Yıl Öncesine Uzanan Geçmişi

Hundred Thousands Years of Avcılar's History as Discovered Through

Archaeological Researches

Doç. Dr. Şengül AYDINGÜN 263

Sempozyum Kapanış Konuşması**BATHONEA ARKEOPARK PROJESİ**

Dr. Handan TOPRAK BENLİ 315

Vikingler Avcılar'da “Varangianların Yolu Projesi”

Vikings in Avcılar “Project of the Varangian's Way”

Błażej STANISŁAWSKI*

“Varangianların Yolu”, Doğu Avrupa'nın Baltık Denizi bölgesini Konstantinopol'e bağlayan yol olarak bilinir ve ilk kez Nestor'un Kroniğinde (Повесть временных лет / Powiest `wriemiennych let / Tales of Bygone Years) bu isime rastlanılır. İskandinavlar tarafından Miklagard, Ruslar tarafından Cerogrod olarak da adlandırılan yol (Res. 1) ile Kuzey Avrupa'dan gelen İskandinavlar-Vikingler ve Rhos/Ruslar-Varangianlılar Güney'e ulaştılar. Bu yol üzerindeki en önemli kültürel ve ticari merkez olan Bizans'a ait ticari mallar ve kültürel bakış açısı da Kuzey Avrupa'ya ulaştı. Bu fikirler, diğerlerinin yanı sıra, ortaçağ Avrupa medeniyetinin temellerini oluşturdu. Kuzeyden yeni gelenlerin kullandığı yolun son noktası, İmparatorluğun başkenti olan Konstantinopolis/İstanbul'du. Bu kültür olaylarının bir tanıklığı, Ayasofya kilisesinin korkuluklarına (Liestøl 1964; Svärdström 1970; Larsson 1988; Larsson 1989) kazınmış rünik yazıtlardır (Res. 2). Yazıtlar yakın zamana kadar Vikinglerin İstanbul'da kalışına dair en iyi kanıtlardır. Varangian Yolu MS. / MS. 10. ve 11. yüzyıllara kadar devam eden Rus / İskandinav ve Bizans arasındaki ilişkilerin sonucu olarak işleyen ve çoğu yerde nehirler üzerinden Karadeniz'e oradan da Marmara'ya inen deniz yoluydu. Nestor'un Kroniğinde MS. 907/911 ve MS. 944

“The Way” [a great communication artery] from the Varangians to the Greeks, was given this name by the author of the Nestor's Chronicle (Повесть временных лет/Powiest `wriemiennych let/Tale of Bygone Years). The route linked Eastern Europe and the Baltic Sea zone with Constantinople (called Miklagård by Scandinavians and Cerogrod by Rus) (Fig. 1). Through this route the newcomers from the North (Scandinavians, Vikings, Rhos/Rus, Varangians) reached the South and Byzantine goods and ideas reached the North. These ideas, amongst others, created the foundations of medieval European civilization. The end point of the route for newcomers from the North was Constantinople the capital of the Empire. A testimony of those cultural phenomena are runic inscriptions (Fig. 2) engraved on the balustrade of the Hagia Sophia church (Liestøl 1964; Svärdström 1970; Larsson 1988; Larsson 1989). The inscriptions were until recently the best known material evidence of the Vikings' stay in Constantinople. The artery functioned as the result of relations between the Rus'/Scandinavians and Byzantines which started in the 9th and continued into the 10th and 11th centuries AD. Their testimony are treaties from 907/911 AD and 944 AD mentioned in the Nestor's Chronicle. Under

* Prof. Dr. Institute of Archaeology and Ethnology Polish Academy of Sciences, st-wski@wp.pl

arasındaki antlaşmalardan bu yolu ve yaşanan olayların bir kısmını öğrenebilmekteyiz. Söz konusu anlaşmalar uyarınca kuzeyden gelenler olarak tanınan Viking ve Varangianlara Bizans'ta genel olarak "Rus" denildi ve bu yeni gelen yabancılara Konstantinopolis'te "St" Mamas (Ἅγιος Μάμας) yakınındaki bir limanda kalma hakkı verildi: "Приходяще русь да витаютуу святого Мамы" (MS. 907/911) ve "И приходящимъ имъ, да витають у святого Мамы"(MS. 944).

"Varagianların Yolu" Rotası, Ruslar ile Bizans arasındaki diplomatik, ticari, askeri ve dini temasların sonucu olarak gelişti (Carlsson ve Selin 2012; Duczko 2007; Garipzanov ve Tolochko 2011; Saharow 1980, Shepard 2008: 496-516). MS 838'de Konstantinopolis'te ilk kez bir Rus temsilcisi görev yaptı. MS. 860 yılında kente Rus saldırısı gerçekleşti. MS. 876'da Ruslar, Bizanslıların etkisiyle Hıristiyanlığı tanıdılar ve İmparatorluk ile dostluk kurdular. MS. 907 ya da MS 911'de Rus prensi Oleg / Helgi Konstantinopolis'e başka bir sefer düzenledi ve bunun sonucu olarak Bizans bir haraç ödemek zorunda kaldı. Bu olayın sonucunda, MS. 907 / 911'den itibaren Rus-Bizans antlaşması yapıldı. MS. 941'de şehre bir sonraki saldırı gerçekleşti. MS. 944'te bir Rus temsilcisi Konstantinopolis'e geldi ve yeni bir antlaşma imzalandı. Her iki anlaşmaya göre, yeni gelenler, başkentin yakınında bulunan ve onlara tayin edilmiş bir mahallede ikamet etme hakkına sahiplerdi. MS. 957'de Prenses Olga / Helge (945-964) Konstantinopolis'i, ziyaret etti. Prenses Helge anlaşmalara göre Konstantinopolis yakınlarında Ruslara gösterilen bir mahallede vaftiz edilmiş ve bir kaç yıl boyunca burada kalmıştı. MS. 988 yılı Rus-Bizans ilişkilerinin doruk noktası oldu ve Rusların tam olarak Hıristiyanlaşması bu tarihte gerçekleşti.

Bu tarihten sonra daha da ilerleyen ikili ilişkiler sıklaştı (Piltz 1987; Çiggaar 1996: 102-128). İskandinavya'dan gelen Vikingler arasında Norveç Kralı Sigurd (1093-1103) ve Danimarka Kralı Eric (1095-1103) İmparatorluk Muhafızlarına komuta eden Harald Hardrâda (1015-1066) vardı. Kuzeyden gelen yöneticilere eşlik eden Varangian Muhafızları, Bizans İmpara-

the agreements the Rus' gained the right to stay in the neighbourhood of Constantinople in the area located "in" or "next to" St. Mamas (Ἅγιος Μάμας; gen. Ἁγίου Μάμαντος) "area": "Приходяще русь да витают у святого Мамы" (907/911 AD) and "И приходящимъ имъ, да витають у святого Мамы" (944 AD).

The route developed as a result of diplomatic, commercial, military and religious contacts between the Rus' and the Byzantines (Carlsson and Selin 2012; Duczko 2007; Garipzanov and Tolochko 2011; Saharow 1980, Shepard 2008: 496-516). A Rus' deputation appeared in Constantinople for the first time in 838 AD. In 860 AD a Rus' assault on the city took place. In 876 AD the Rus' hosted a Greek mission, were converted to Christianity and became subjects and friends of the Empire. In 907 AD or 911 AD Rus' prince Oleg/Helgi organized another expedition and as a result of which Byzantium was forced to pay a tribute. The result of this event was the Rus'-Byzantine treaty from 907/911 AD. Next assault on the city occurred in 941 AD. In 944 AD a Rus' deputation arrived to Constantinople and a new treaty was signed. Under both treaties the newcomers were granted the right to reside in an appointed place, situated in the vicinity of the capital. In 957 AD Constantinople was visited by Princess Olga/Helge (945-964), who was baptised there. It is believed that she also stayed with her entourage for a few months in the "Rus' quarter". The culmination of Rus'-Byzantine relations was the Christianization of Rus' in 988 AD.

Vikings from Scandinavia also arrived directly to Constantinople (Piltz 1987; Çiggaar 1996: 102-128). The most famous of them are Harald Hardrâda (1015-1066), who commanded the Imperial Guard, Sigurd the king of Norway (1093-1103) and Eric the king of Denmark (1095-1103). Scandinavian-Byzantine relations are mentioned in old Scandinavian literature. The culmination of the fame of the warriors from the North was their inclusion in the Imperial Guard and 'The Varangian Guard' (Böhm 2011).

Rus'-Byzantine relations, attested in written sources, amongst others "De administrando imperio" by Constantine VII Porphyrogenne-

torluk Muhafızları tarafından kontrol altında tutuluyordu (Böhm 2011). İskandinav-Bizans ilişkileri eski İskandinav edebiyatında belirtilmiştir. Constantine VII Porphyrogenetos'un (913-959) "De administrando Imperio" adlı yazısında, yazılı kaynaklardan edinilen Rus-Bizans ilişkileri, tarihsel çalışmaların konusu olmuştur (Vasiliev 1946; Vasiliev 1951; Poppe 1967; Poppe 1968; Poppe 1978; Saha-row 1980; Piltz 1987; Ciggaar 1996; Franklin ve Shepard 1996; Петросян 1998; Литаврин 1993; Литаврин 1999; Shepard 2008; Garipzanov ve Tolo-chko 2011; Androschuk 2013; diğerlerinin yanı sıra daha başka referanslar da bulunmaktadır). Arkeolojik kaynaklardan (Duczko 1997) ve Doğu Avrupa, Orta Avrupa ve İskandinavya'da ortaya çıkan sanat eserleri (Pevny 1997: 281-319) Bizans ilişkilerini kanıtlamaktadır.

Yukarıda kısaca bahsedilen Kuzey Avrupalıların Bizanslaşmasının ana hattı olarak bilinen yolun belir-lenmesi yanında

1. Arkeolojik kaynaklarda bu fenomeni gözlemlemeye çalışmak amacıyla, Konstantinopolis/İstanbul'da Kuzey'den yeni gelenlerin (Rus/Varangian) varlığı;
2. İstanbul'un Rus mahallesinin yerini belirleme;
3. Rusların kent kapılarındaki ikamet yerlerinde karşılaştıkları durumların, fikirlerin ve kültürel modellerin incelenmesi;
4. Bizans toplumunun Rus kültürü üzerindeki etkilerini belirleyici, maddi kaynakların bulunması Türkiye-Polonya "Varangianları Yolu" Ortak Projesinin ana konularındır.

İstanbul Avcılar / Küçükçekmece'de ortaya çıkarılan limanlar, ve bazı eserler "Konstantinopolis / Stambul-Avcılar / Küçükçekmece-Rus topluluğunun Bizanslaşması'nın merkezi olan Varangianlılardan Bizans'a giden yolun varış noktası olasılığını artırmaktadır.

Rusların Konstantinopolis/İstanbul'da maddi kaynaklara dayalı olarak varlığına ilişkin araştırmalar çok nadir olarak yapılmıştır. Konstantinopolis'de Kuzeyden gelenlerin kaldığı yerleşim yerinin sorgulanmasına ilişkin araştırmalarda, Nestor'un kroniği temel alınır. Ona göre; MS. 907/911 ve MS. 944'te

tos (913-959), were repeatedly the subject of historical studies (Vasiliev 1946; Vasiliev 1951; Poppe 1967; Poppe 1968; Poppe 1978; Saha-row 1980; Piltz 1987; Ciggaar 1996; Franklin and Shepard 1996; Петросян 1998; Литаврин 1993; Литаврин 1999; Shepard 2008; Garipzanov and Tolo-chko 2011; Androschuk 2013; amongst others the aforementioned, there are also further references). They are also well-attested by archaeological sources (Duczko 1997) and by art monuments (Pevny 1997: 281-319), which occur in Eastern Europe, Central Europe and Scandinavia.

Only occasionally, however, have scholars dealt with following problems: (1) the presence of newcomers from the North in Constantinople, with the aim of trying to observe this phenomenon in archaeological sources; (2) locating the place or places of Rus' residence in Constantinople; and (3) the study of what content, ideas, and cultural patterns (Byzantine and foreign) the Rus' encountered in their place of residence at the gates of the city; (4) determining the impact of Byzantine society on the culture of the Rus' in their place of residence, perceptible in material sources. The topics mentioned above are the essential to our Polish-Turkish Project: "Constantinople / Stambul-Küçükçekmece-the destination port of the Way from the Varangians to the Greeks, a centre of 'Byzantinization' of the Rus' community".

Studies on the presence of the Rus'in Constantinople based on material sources were undertaken only occasionally. In the research on the problem of the location of the place of residence of newcomers from the North in Constantinople, Nestor's Chronicle essential is the, in which texts of two very similar treaties signed in 907/911 AD and 944 AD were mentioned. Based on them we learn that the Rus' arrived to the city by sea using boats and their place of residence was appointed "in" the area of St. Mamas or "next to" St. Mamas, located outside the walls. The newcomers could come from there to the city under the supervision of an imperial official.

The Rus' "quarter" is located by the author of "Tale of Bygone Years" "in" or "next to" the

imzalanan iki antlaşmanın metinlerinde Rusların deniz yoluyla şehre gelebildiği bir mahalleden söz edilmektedir (Res. 3). Bu yer St. Mamas bölgesinde ya da kent duvarlarının dışında bulunan St. Mamas'ın yakınında başka bir yerde olmalıdır. Yeni gelenler (Rus/Varangian), bu yerden bir imparatorluk yetkilisinin gözetiminde Konstantinopolis'e gidebilmektedirler.

Rus Mahallesi, sadece "Mamas" olarak adlandırılan yerin "içinde" ya da "yakınında" olmalıdır. Mamas kilisesi, manastır veya ilçe gibi herhangi bir ilave belirleme kullanmaz. Burası genellikle Aziz Mamas kilisesi veya manastır ile tanımlanır.

Bununla birlikte, St. Mamas'a (kiliseler, manastırlar ve "bölge") ithaf edilen birkaç nesne Konstantinopolis'deydi (Chastelain 1709: 863). Bunların çoğu Bizans kaynaklı yazılı kaynaklardan alınmıştır: Konstantinopolis'teki Aziz Mamas Manastırını için kaynaklar; Athanasios Filantroplarının Tipikon'u", Joannes Malas'ın "Chronographia", Theodorus Anagnostes'in "Ekklesiastiké historía", Anonym'in "Chronicon Paschale", "Chronographia Theophanes Confessor, Nicephorus'un "Chronographia brevis", Georgius Monachus'un "Chronicon", Pseudo-Codinus'un "Patria Constantinopoleos", Leon Gramaticus'un "Chronicon", Theophanes Continuatus'ın "Liber Suda", "Chronographia", "De ceremoniis aulae Byzantinae" ve "Hosa dej gínesthaj, tu megálu kaj hypselu Basileos tonluk Romajon méllontos fossateusaj" Konstantin VII Porphyrogennetos tarafından, "Chronicon" Josephus Genesis tarafından "İmparatorların Hüküm Sürer"i üzerine "Symeon Logothetes" tarafından, "Sinopsis Historiké" Georgius Cedrenus tarafından, Joannes Scylitzes'in "Epitomé tes historías", Joannes Zonaras'ın "Epitomé historiòn", Michael'in "Annales" Glycas, Nicephorus Callistus Xanthopulus'un "Historia ecclesiastica", Ducas'un untitled metninde, Georgius Monachos Continuatus'un "Chronicon", Theodorus Studites'in "Epistoláj", Pseudo-Symeon'un "Chronographia", Nicetas Stethatos'un "Vita Simeonis Novi Theologici", Joannes Cyparissiotis'un "Adversus Cantacuzenum", Nicephorus Gregoras'ın "Hstoria

place called St. Mamas only. He doesn't use any additional determinations like: St. Mamas church, monastery or district. This place is identified usually with the St. Mamas church or monastery.

A few objects dedicated to St. Mamas (churches, monasteries and "district") were in Constantinople however (Chastelain 1709: 863). Most of them are mentioned in Byzantine written sources: "Typikon of Athanasios Philanthropens for the Monastery of St. Mamas in Constantinople", "Chronographia" by Joannes Malas, "Ekklesiastiké historía" by Theodorus Anagnostes, "Chronicon Paschale" by Anonym, "Chronographia" by Theophanes Confessor, "Chronographia brevis" by Nicephorus, "Chronicon" by Georgius Monachus, "Patria Constantinopoleos" by Pseudo-Codinus, "Chronicon" by Leon Gramaticus, "Liber Suda", "Chronographia" by Theophanes Continuatus, "De ceremoniis aulae Byzantinae" and "Hósa dej gínesthaj, tu megálu kaj hypselu basiléos ton Romajon méllontos fossateusaj" by Constantine VII Porphyrogennetos, "On the reigns of the emperors" by Josephus Genesis, "Chronicon" by Symeon Logothetes, "Sýnopsis historiké" by Georgius Cedrenus, "Epitomé tes historías" by Joannes Scylitzes, "Epitomé historiòn" by Joannes Zonaras, "Annales" by Michael Glycas, "Historia ecclesiastica" by Nicephorus Callistus Xanthopulus, in the untitled text by Ducas, "Chronicon" by Georgius Monachos Continuatus, "Chronographia" by Pseudo-Symeon, "Epistoláj" by Theodorus Studites, "Vita Simeonis Novi Theologici" by Nicetas Stethatos, "Historíaj" by Joannes VI Cantacuzenus, "Adversus Cantacuzenum" by Joannes Cyparissiotis, "Hstoria romaiké" by Nicephorus Gregoras and in anonymous texts: "Vitae Anonymae Sancte Irenae", "De Leone Armenio", "Acta Monasterii Dionysii", "Acta Monasterii Lavrae", "Acta Monasterii Esphigmeni", "Acta Monasterii Vatopedii", "Synaxarium Ecclesiae Constantinopoleos", "Vita Imperatricis Theodoraе" and "Additamenta ad Georgii Acropolitae". The St Mamas monastery is mentioned in the other Russian "Книга Паломник" [Книга Palomnik] (Лопарева 1899) and Bulgarian [Златарски 1904; Луйчев 1963: 112-114] written sources too.

romaiké” ve anonim metinlerde “Vitae Anonymae Sancte Irenae”, “De Leone Armenio”, “Acta Monasterii Dionysii”, “Acta Monasterii Lavrae”, “Acta Monasterii Esphigmeni”, “Acta Monasterii Vatopedii”, “Synaxarium Ecclesiae Constantinopoleos”, “Vita Imperatricis Theodorae” ve “Additamenta ad Georgii Acropolitae”. St Mamas Manastırı diğer Rus “Книга Паломник” (Kniga Palomnik) [Лопарева 1899] ve Bulgarca [Златарски 1904; Луйчев 1963: 112-114] dir.

Aziz Mamas manastırı / kilise / mahallesinin konumu, bugüne kadar keşfedilmemiş olsa da, bu tür girişimler Bizans kaynaklı yazılı kaynaklardan öğrenilmiştir. [Успенский 1892; Pargoire 1904; Pargoire 1908; Литаврин 1993; Литаврин 1999; Петросян 1998; Андрощук 2012].

Konstantinopolis'teki Rus mahallesinin yazılı belgelere göre bilim insanlarınca araştırılmasının ilki 16. yüzyılda gerçekleşmiştir. Sonuçta, manastırın Blachernae mahallesinin yakınında [modern ilçeler Eyüp ve Aivan Serai arasında] kuzey batı yakınında yer aldığı görüşü öne sürülmüştür [Gilles 1561; 1997, s. 184-185; Van Millingen 1899: 89; Γεδεών 1899].

“Mamas” mahallesini, Haliç'ten Beşiktaş'a olan alan içerisinde önerenler bulunmaktadır [Успенский 1892: 78-84; Pargoire 1904; Pargoire 1908; Van Millingen 1912:106-107; Петросян 1998: 54; Литаврин 1999: 427, 454; Müller-Wiener 2001: 24-25; Külzer 2008: 185, 209, 228, 512, 649, 683; Иванов 2013: 565].

Bir başka yerleştirme çabasına göre manastır, kentin güneybatısındaki Xylokerkos Kapısı ve Studion manastırının yanında Theodosian Surları'nın içinde veya dışında olabilir [3] [Şekil 3] [Πασπάτης 1879: 41; Van Millingen 1899: 90-91; Pargoire 1904; “Bizans Oxford Sözlüğü” s. 1278; Külzer 2008: 394-395].

Sonuç olarak, Rusların kaldığı Mamas mahallesi olarak önerilen yerlerin hiçbiri Rus mahalle lokalizasyonları tanımına uymayıp, maddi / arkeolojik kanıtlarla desteklenememiştir.

The location of St. Mamas monastery/church/district was not discovered to date, although such attempts were undertaken on the base of the Byzantine written sources [Успенский 1892; Pargoire 1904; Pargoire 1908; Литаврин 1993; Литаврин 1999; Петросян 1998; Андрощук 2012].

The first took place in the 16th century. Its result is the concept that the monastery was situated near Blachernae quarter (1) to the north-west from the city [between the modern districts Eyüp and Aivan Serai] too [Fig. 3] [Gilles 1561; 1997, s. 184-185; Van Millingen 1899: 89; Γεδεών 1899].

The St. Mamas “district” tried to locate to the north from the Golden Horn (2), at the Bosphorus, in today's Beşiktaş [Fig. 3] [Успенский 1892:78-84; Pargoire 1904; Pargoire 1908; Van Millingen 1912: 106-107; Петросян 1998: 54; Литаврин 1999: 427, 454; Müller-Wiener 2001: 24-25; Külzer 2008: 185, 209, 228, 512, 649, 683; Иванов 2013: 565].

According to the next localization effort the monastery was situated to the south-west from the city next to the Xylokerkos Gate and the Studion monastery [inside or outside the Theodosian Walls] (3) [Fig. 3] [Πασπάτης 1879: 41; Van Millingen 1899: 90-91; Pargoire 1904; “The Oxford Dictionary of Byzantium” p. 1278; Külzer 2008: 394-395].

The Rus' district was located in consequences: (1) to the south-west from the Golden Horn (modern Eyüp); (2) to the north from Golden Horn, at the Bosphorus (modern Beşiktaş) [Успенский 1892:78-84; Pargoire 1904; 1908; Петросян 1998: 54; Литаврин 1999: 427, 454; Müller-Wiener 2001: 24; Külzer 2008: 228; Иванов 2013: 565]; (3) next to the Xylokerkos Gate [Du Cange 1682: 174; Войтович, Домановський, Козак, Лильо, Мельник, Сорочан, Файда 2011: 318]; or (4) next to the Theodosius harbor [Андрощук 2012]. None of the St. Mamas and the Rus' district localizations are supported by the material/archaeological evidence!

The starting point of this project is the hypot-

Bu projenin başlangıç noktası, ikamet yeri olarak Ruslara kalış izni verilen yerin Ayamama Deresi (St. Mamas) nehri alanının "içinde" veya "yakınında" bulunduğu hipotezidir (Şekil 4). [Chastelain 1709: 863; Goltz 1897; Gion 1899: 164; Pargoire 1904: 263-265; Makridis 1938; 1939; Janin 1950: 314; Külzer 2004: 267; 2008: 513].

Kazıların yürütüldüğü Küçükçekmece Gölü Havzası Ayamama Deresi yakınındadır (Res. 4). [Delibaş 2012: 133-135]. Hebdomon (modern Bakırköy) ile San Stefano (modern Yeşilköy) arasında yer almaktadır (Külzer 2008: 659-661; 2010: 440). Küçükçekmece Göl Havzası, St. Mamas'ın yakınında ve başkent sur duvarlarının dışında bulunmaktadır. Nehrin adı (Ayamama / St. Mamas) halen yürürlüktedir (1823, 1897; 1907, 1916, 1933, 1946 ve 1972'de yayınlanan topografik ve idari haritalar). Bu isim de eski Osmanlı haritalarında tescil edilmiştir (Yetişkin-Kubilay 2010: 230-231). Aziz Mamas manastırı veya kilise ve hagiasma da orada (nehrin ağzında bulunur) bulunur (Makridi 1938; Macridy 1939; Külzer 2008: 513; 2010: 440). 1970'lerde St. Mamas manastırı ya da kilise ve hagiasma kalıntıları halen görülebiliyordu. Bu, Konstantinopolis'teki Aziz Mama'lara adanmış nesnelere biridir. Bu alan, Küçükçekmece Gölü havzasındaki Büyük/Bilgili Limanının yanında yer almaktadır.

Söz konusu dönemde Küçükçekmece Gölü, Marmara Denizi'ndeki bir körfezdi. Yapısal özellikleri sayesinde koy, Halic ile karşılaştırılabilen gemiler için çok uygun bir limandı. Karada ve su altında hâlâ algılanabilen iskelelerin taş kalıntıları, büyüklüğü açısından İstanbul'un diğer limanlarından (Theodosius, Kontoskalion, Boukoleon, Neorion) (Müller-Weiner 1998) çok daha büyük bir liman olduğu kanıtlanmıştır. Ortaya çıkarılan yollar, yerleşmenin, hem karadan taş yollarla Via Egnatia'ya (Kuelzer 2011: 193-194) bağlandığını hem de denizden ulaşımın kolayca yapılabildiği bir ağın merkezi olduğunu göstermiştir. Kazılar sırasında birçok Bizans nesnesinin ve Bizans yerleşiminin mimari kalıntıları tespit edilmiştir. Bu büyük liman, emniyet neden-

hesis, that the place appointed to the Rus' as their place of residence was located "in" or "next to" the area of Ayamama Deresi (St. Mamas) river (Fig. 4) (more about this area Chastelain 1709: 863; Goltz 1897; Πασιπάτης 1879; Gedeon 1899: 164; Pargoire 1904: 263-265; Makridis 1938; 1939; Janin 1950: 314; Külzer 2004: 267; 2008: 513) and the neighboring area of the Küçükçekmece Lake basin (Fig. 4). Ayamama Deresi river (the length of the river is 21 km, the length of the river basin is 46 km) (Delibaş 2012: 133-135) is located between Hebdomon (modern Bakırköy) and San Stefano (modern Yeşilköy) (more about this area Külzer 2008: 659-661; 2010: 440). This opinion may be supported by the following arguments.

This area is located next to the St. Mamas and outside the walls of the capital. Name of the river (Ayamama/St. Mamas) is still in force (topographical and administration maps published in 1823, 1897; 1907, 1916, 1933, 1946 and 1972). This name is registered at the old Ottoman maps too (Yetişkin-Kubilay 2010: 230-231). The St. Mamas' monastery or church and hagiasma was located there too (it's located at the mouth of the river) (Makridis 1938; Macridy 1939; Külzer 2008: 513; 2010: 440). The remains of the St. Mamas' monastery or church and hagiasma in 1970s were still visible. This is one of objects dedicated to St. Mamas in Constantinople. This area is located next to the great harbor at Küçükçekmece Lake basin.

During the period in question, Küçükçekmece Lake was a bay of the Sea of Marmara. Thanks to its structural features the bay was a very convenient harbor for vessels comparable to the Golden Horn. The stone remains of quays, which are still perceptible on land and underwater, prove that it was a huge port, which in terms of size far exceeded other ports of Constantinople (Theodosius, Kontoskalion, Boukoleon, Neorion) (Müller-Weiner 1998), the largest centre of maritime communications of the capital connected with it by a stone road - Via Egnatia (Kuelzer 2011: 193-194). During the excavations architectural remains of many Byzantine objects and Byzantine settlements were registered there. This huge harbor was

leriyle (askeri ve epidemiyolojik) sermayeden yeterince uzakta ve merkezi yönetimle yeterli iletişim için yeterince yakındır. Küçükçekmece Gölü havzasındaki liman, bu özelliklerinden dolayı yabancıların gemileri için düzenlenmiş olabilir.

"Geçmişin Masalı" nda bahsedilen "Приходяще русь да ватати у святого Мамы..." cümlesi, "Ruslar, St. Mamas'ın içinde / yakınında yaşıyor" ya da "Rus konuksever/ yanındadır "Mamas" olarak çevrildiğinde (Востоков 1858: 43), karşılama törenleri akla gelir. Hebdomon ve Rhegion'da İmparatorları ve seçkin konukları karşılama törenleri yapıldığı bilinir. Rhegion yerleşmesi de gölün doğusundadır (Ogan ve Mansel 1942).

Yukarıdaki hipotezi destekleyen veriler, Küçükçekmece Gölü'nün batı kıyısında yer alan (Bathonea?) yerleşim kompleksindeki kazılardan gelmektedir. Onlardan biri Baltık Denizi kökenli kehribar haçdır (Res. 5). Viking savaşçılarının kültürünü yansıtan "hnefatafl" oyununun bir parçası olan obje (Res. 6), ile çift ejder başlı (Res. 7), "Baltık Denizi bölgesi" için karakteristik bir mitolojik öyküyü anlatan "hal-ka" dir. Ayrıca bozkır halklarının kültürünü temsil eden birkaç öge daha bulunmuştur. Bu eserler, Rus ve Baltık Denizi halklarının maddi kültürünün envanterinde görülür.

Kazı alanının Ayamama-Mamas nehrinin yanında ve sur duvarlarının dışındaki konumu, Büyük Limanın ve Bizans yerleşiminin varlığı ve sözü geçen eserlerin varlığı, Küçükçekmece Gölü havzasındaki yerleşim kompleksinin hangi alandaki olabileceği hipotezini desteklemektedir. Antlaşmalarda bahsedilen belki de Varangianlılar'dan Bizanslılığa geçişin son bağlantısı, "Rus mahallesinin yeri"dir. Kuzeyden gelen yeni insanlar, limana gelen diğer insanlara ait Bizans uygarlığı ve kültürüyle doğrudan temas kurarak, Bizans'ı ve muhtemelen diğer yabancı kültür kalıplarını benimsediler ve ülkelerinde "Bizanslaştırma" sürecine girdiler.

Küçükçekmece Gölü'nün batı kıyısındaki (Avcılar Firuzköy) yerleşim izleri 2007 yılında keşfedildi ve kazılar 2009'da başladı. Kazı

located far enough from the capital for safety reasons (military and epidemiological) and close enough for adequate communication with its administration. The harbor at Küçükçekmece lake basin could be designed for aliens and their ships because of these features.

The sentence „Приходяще русь да ватати у святого Мамы..." mentioned in the Tale of Bygone Years, can be translated as "the Rus are living in/next to the St. Mamas" or "the Rus are welcoming in/next to the St. Mamas" (Востоков 1858: 43). The welcoming ceremony is deeply rooted in the tradition of the neighboring area (Hebdomon and Rhegion). Rhegion (Ogan and Mansel 1942) city is located in the estuary of the lake too. Rhegion was the place of welcome the emperors and distinguished guests. The newcomers from the North could be one of them.

The argument supporting the above hypothesis are the results of the examination of artifacts acquired during the excavations at the settlement complex located on the western coast of the Küçükçekmece Lake. In the vicinity of one of them items of evident northern origins were discovered. They are: an amber cross (fig. 5), a game piece for the hnefatafl game-characteristic for the culture of the Viking warriors, a "ring" decorated with two dragon heads, characteristic for the Baltic Sea zone. Furthermore, several items characterized the culture of steppe peoples were recorded. These artefacts occur also in the inventory of the material culture of the Rus' and the Baltic Sea area peoples.

The site's location next to St. Mamas river and outside the city walls, the presence of the large port and the Byzantine settlement as well as the presence of the aforementioned artefacts support the hypothesis according to which the settlement complex at Küçükçekmece Lake basin could be the last link of the Way from the Varangians to the Greeks, the place of residence of the Rus', perhaps the same, which was mentioned in the treaties. There newcomers from the North came in direct contact with the Byzantine civilization and culture of other peoples arriving to the

ve araştırma sonuçlarına göre, Tarih öncesi, Tunç Çağı, Erken Demir Çağı, Yunan, Helenistik, Roma, Bizans ve Osmanlı dönemlerine ait olan tabakalar ortaya çıkarıldı.

Kazı alanındaki önemli yapılar ağırlıklı olarak Bizans döneminden kalmadır (Aydingün ve Öviz 2009; Aydingün 2013; Aydingün ve diğerleri 2013; Öviz ve diğerleri 2014). İki kilise kalıntısı, bir martiryon, tıp merkezi, konut binaları, atölyeler, iskeleler, yollar ve liman tesisleri ağırlıklı olarak Roma-Bizans dönemlerine tarihlenmektedir. Göl içinde sütunlar, çapalar, lahitler ve seramik kaplar ele geçmiştir. Kazılar sırasında çok sayıda eser yanında Akdeniz'in neredeyse tüm bölgelerinden, amphorlar, çanak çömlekler, altın Bizans solidi, cam kaplar, mücevheratlar bulunmuştur. Ayrıca mücevherat, cam, dökümhanesi ve ilaç şişeleri gibi zanaat atölyeleri ortaya çıkarılmıştır.

port. There, they adopted the Byzantine and possibly other foreign cultural patterns and underwent a process of 'Byzantinization'.

The first traces of settlement on the western shore of Küçükçekmece Lake were discovered in 2007 and excavations began in 2009. Based on their results it was found that the site's surface covers several dozens of hectares and that it contains traces of settlements from following periods: prehistory, Bronze Age, Early Iron Age, Greek, Hellenistic, Roman, Byzantine and Ottoman.

Especially rich traces of settlements are from the Byzantine period (Aydingün and Öviz 2009; Aydingün 2013; Aydingün et al. 2013; Öviz et al. 2014). There are ruins of two churches, a martyrion, medical center, dwelling buildings, workshops, roads and harbor facilities like piers and quays. The latter is perceptible in many places both on land and underwater. In water there are remains of columns, anchors, sarcophagi and ceramic vessels. During excavations a large number of artefacts was discovered. Amphorae dominate (there are vessels from almost all regions of the Mediterranean, including specimens labeled with marks of pottery workshops), coins (amongst others, gold Byzantine solidi), glass vessels, jewellery. Also were encountered craft workshops: jewellery, glass, foundry, medicines.

BIBLIOGRAPHY

- Constantine Porphyrogenetus:** De Administrando Imperio, Ed. G. Moravcsik, Translation R. J. H. Jenkins, Corpus fontium historiae Byzantinae, v. 1, Washington, 1967.
- Powieśó minionych lat. Powieśó' wriemiennych let. Charakterystyka historyczno-literacka, ed. and transl. F. Sielecki, Wrocław 1968.
- Mamas: Typikon of Athanasios Philanthropens for the Monastery of St Mamas in Constantinople, (in:) Byzantine Monastic Foundation Documents: A Complete Translation of the Surviving Founder's Typika and Testaments, Bandy A. transl., eds. J. Thomas, A. Constantinides Hero, Washington 2000: 973-1041.
- Андрощук 2012** Андрощук, Ф. 2012. "Константинопольские монастыри св. Маманта и место резиденции русских купцов в X веке", *Ruthenica* 11: 7-28.
- Androshchuk 2013** Androshchuk, F. 2013. Vikings in the East: Essays on Contacts Along the Road to Byzantium (800-1100), Uppsala Universitet.
- Aydingün and Öñiz 2009** Aydingün, S. and H. Öñiz 2009. "Istanbul-Kucukcekmece Lake and River Basin Archaeological Ruins", Proceedings of the International Symposium on Underwater Research: 8-21.
- Aydingün 2013** Aydingün, S. 2013. "Küçükçekmece Gölü Havzası (Bathonea?) Kazıları (2009-2012)", *Istanbul Araştırmaları Yılığı/Annual of Istanbul Studies* 2: 23-35.
- Aydingün et al. 2013** Aydingün, Ş., A. Aslan and D. Kaya 2013. "Küçükçekmece Gölü Havzası (Bathonea?) Kazılarında Ele Gelen Unguentariumlar", *Istanbul Araştırmaları Yılığı/Annual of Istanbul Studies* 2: 39-52.
- Böhm 2011** Böhm, M. 2011. "Waregowie - piechota morską Bizancjum?", *Piotrkowskie Zeszyty Historyczne* 12 (2): 179-195.
- Carlsson and Selin 2012** Carlsson, D. and A. Selin 2012. In the Footsteps of Rurik: A guide to the Viking History of Northwest Russia, Stockholm.
- Chastelain 1709** Chastelain, C. 1709. Martyrologe Universel: contenant le texte du martyrologe romain traduit en françois; et deux additions à chaque jour des saints qui ne s'y trouvent point; l'une, des saints des autres nations; avec un catalogue des saints don't on ne trouve point le jour, Paris.
- Ciggaar 1996** Ciggaar, K. N. 1996. Western Travellers to Constantinople: The West and Byzantium, 962-1204: Cultural and Political Relations, Leiden-New York-Köln.
- Delibaş 2012** Delibaş, M. 2012. Critical Assesment of Stream Daylighting as an Approach for Renaturalization of Riverine Systems in Urban Areas Case Study on: Ayamama Stream, Istanbul Technical University, Institute of Science and Technology, Unpublished Master Thesis, Istanbul.
- Du Cange 1682** Du Fresne du Cange, C. 1682. Constantinopolis christiana seu descriptio urbis constantinopolitanae. Qualis extitit sub Imperatoribus Christianis, ex variis scriptoribus contexta et adornata. Libri quatuor, IV, 12.3, Paris.
- Duczko 1997** Duczko, W. 1997. "Byzantine Presence in Viking Age Sweden Archaeological Finds and their Interpretation", Rom and Byzanz im Norden, Internationale Fachkonferenz, Kiel 18-25 September 1994: 291-311.
- Duczko 2007** Duczko, W. 2007. Ruś Wikingów. Historia obecności Skandynawów we wczesnośredniowiecznej Europie Wschodniej, Warszawa.
- Franklin and Shepard 1996** Franklin, S. and J. Shepard 1996. The Emergence of Rus 750-1200, London-New York.
- Garipzanov and Tolochko 2011** Garipzanov, I. and O. Tolochko 2011. "Introduction: Early Christianity on the Way from the Varangians to the Greeks", *Ruthenica*. Supplement 4: 9-16.
- Γεδεών 1899** Γεδεών, Μ. 1899. Βυζαντινόν Εορτολόγιον: Μνήμια των από του Δ' μέχρι του ΙΕ' αιώνος εορταζομένων αγίων εν Κωνσταντινουπόλει, Κωνσταντινούπολη.
- Goltz 1897** Goltz, V.D. 1897. Karte der Umgebung vob Constantinopel, unter Benutzung der älteren Aufnahmen erweitert, bearbeitet und gezeichnet, Berlin.
- Gylles 1561** Gylles P. 1561. De Topographia Constantinopolios et de illius antiquitatibus. Libri quatuor, IV, 6 – De ponte, qui est at divum Mamantem, et de eius Hippodromo, et Leone aëro, de Mauritis Regis Sepulchro, Lyon.
- Gylles 1997 (1561)** Petrus Gyllius (Pierre Gilles) Istanbul'un Tarihi Eserleri, transl. and ed. E. Özbayoğlu, Istanbul.
- Janin 1950** Janin, R. 1950. Constantinople Byzantine. Développement urbain et repertoire topographique, Paris.
- Kazhdan, ed. 1991** The Oxford Dictionary of Byzantium, Vol. I-III, ed. A.P. Kazhdan, Oxford 1991.
- Kocabaş and Özsait-Kocabaş 2013 Kocabaş, U. and I. Özsait-Kocabaş 2012. "A New Milestone in Ship Archaeology: The Yenikapı Shipwrecks Project", Stories from the Hidden Harbor: The Shipwrecks of Yenikapı: 35-46.
- Külzer 2004** Külzer, A. 2004. Neue Forschungen in Ostthrakien, (w:) Wiener Byzantinistik und Neogräzistik, red. W. Hörandner, J. Koder, M.A. Stassianopulu, Wien
- Külzer 2008** Külzer, A. 2008. Ostthrakien (Euröpē), *Tabula Imperii Byzantini* 12, red. J. Koder, Wien.
- Külzer 2010** Külzer, A. 2010. "Die Thrakische Propontisküste Beobachtungen zum Siedlungsbild in Byzantinischer Zeit", *Kölnener Jahrbuch* 43: 429-441.
- Kuelzer 2011** Kuelzer, A. 2011. "The Byzantine road system in Eastern Thrace: some remarks", *Byzantinische Forschungen* XXX: 179-201.
- Larsson 1988** Larsson, M. G. 1988. "Runklotter in Hagia Sophia", *Meddelanden fran Svenska Forskningsinstitut i Istanbul* 13: 55-58.
- Larsson 1989** Larsson, M. G. 1989. "Nyfunna runor i Hagia Sophia", *Fornvännen* 84: 12-14.
- Leciejewicz 2000** Leciejewicz, L. 2000. Nowa postać świata. Narodziny średniowiecznej cywilizacji europejskiej, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław.
- Liestøl 1964** Liestøl, A. 1964. "Runer fra Bryggen", *Viking* XXVII: 5-54.
- Macridy 1939** Macridy, T. 1939. "To byzantion Hebdomon. Hai en Byzantio monai tou hagiou Mamantos", *Thrakika* XII: 73-80.
- Makridis 1938** Makridis, T. 1938. To Byzantinon Hebdomon kai ai par' auto Monai Hagiou Panteleimonos kai Mamantos", *Thrakika* X: 137-198.
- van Millingen 1899** Van Millingen, V. A. 1899. Byzantine Constantinople: The Walls of the City and Adjoining Historical Sites, Cambridge Library Collection, London.
- van Millingen 1912** Van Millingen, V. A. 1912. Byzantine Churches in Constantinople (Illustrated Edition), Echo Library, London.
- Müller-Wiener 1998** Müller-Wiener, W. 1998. Bizans'tan Osmanlı'ya Istanbul Limanı, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, Istanbul.
- Müller-Wiener 2001** Müller-Wiener, W. 2001. İstanbul'un Tarihsel Topografyası, Yapı Kredi Yayınları, Istanbul.
- Ogan and Mansel 1942** Ogan, A. and A. M. Mansel 1942. "Rhegion-Küçük Çekmece Hafriyatı 1940-1941 Çalışmalarına Dair İlk Rapor", *Belleten* 21-22: 1-36.
- Öñiz et al. 2014** Öñiz, H., H. Kaya and S. Aydingün 2014. "A Harbour Structure at Beylikdüzü, Istanbul", *The International Journal of Nautical Archaeology* 43-1: 179-184.
- Özaslan 1999** Özaslan, N. 1999. From the Shrine of Cosmision to the Shrine of Eyüp Ensari", *Greek, Roman and Byzantine Studies* 40: 379-399.
- Πασπάτης 1879** Πασπάτης, Α.Γ. 1879. Τά Θρακικά προάστεια τοῦ Βυζαντίου, in: Ἑλληνικός Φιλολογικός Σύλλογος, Κωνσταντινούπολη, 12, p. 33-42.
- Pargoire 1904** Pargoire, J. 1904. "Le Saint-Mamas de Constantinople", *Transactions of the Russian Archaeological Institute in Constantinople* 9.1-2: 261-316.
- Pargoire 1908** Pargoire, J. 1908. "Saint-Mamas Le Quartier Des Russes à Constantinople", *Échos d'Orient* 11/71: 203-210.
- Pevny 1997** Pevny, O. Z. 1997. "Kievan Rus", *The Glory of Byzantium: Art and Culture of the Middle Byzantine Era A.D. 843-1261*: 280-319.
- Piltz 1987** Piltz, E. 1987. "De la Scandinavie à Byzance", *Médiévales* 6/12: 11-17.
- Poppe 1967** Poppe, A. 1967. "Opowieść latopisarska o wypławie na „Greków” w 1034 roku", *Slavia Orientalis* 16: 349-362.
- Poppe 1968** Poppe, A. 1968. Państwo i Kościół na Rusi w XI wieku, Państwowe Wydawn. Naukowe.

- Poppe 1978** Poppe, A. 1978. "Ruś i Bizancjum w latach 988-989", *Kwartalnik Historyczny* 85: 3-23.
- Saharow 1980** Saharow, A. N. 1980. "Diplomatija drjewniej Rusi IX", *pjerwaja potowina X w*: 209-258.
- Shepard 2008** Shepard, J. 2008. "The Viking Rus and Byzantium", *The Viking World*: 496-516.
- Stang 1996** Stang, H. 1996. *The naming of Russia*, Oslo.
- Stanisławski 2013** Stanisławski, B. 2013. *Jómswikingowie z Wolina-Jómsborga. Stadium archeologiczne przenikania kultury skandynawskiej na ziemie polskie*, Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Wrocław.
- Svärdström 1970** Svärdström, E. 1970. "Runorna i Hagia Sophia", *Fornvännen* 65: 247-249.
- Tekin 2013a** Tekin, O. 2013a. "Excavations Coins and A Byzantine Weight From Küçükçekmece Lake Basin", *Istanbul Araştırmaları Yılığ/Annual of Istanbul Studies* 2: 57-67.
- Urbańczyk 2014** Urbańczyk, P. 2014. *Bliskie spotkania wikingów*, Wodzisław Śląski.
- Vasiliev 1946** Vasiliev, A. A. 1946. *The Russian Attack on Constantinople in 860*, Medieval Academy of America, Publication, Cambridge.
- Vasiliev 1951** Vasiliev, A. A. 1951. "The second Russian attack on Constantinople", *Dumbarton Oaks Papers* 6: 161-225.
- Yetişkin-Kubilay 2010** Yetişkin-Kubilay A. 2010. *Istanbul Haritaları-Maps of Istanbul 1422-1922*, Denizler Kitabevi, Istanbul.
- Yıldız-Kılıç 2011** Yıldız-Kılıç, Ş. 2011. "A Review of Byzantine Studies and Architectural Historiography in Turkey Today", *Middle East Technical University Journal of the Faculty of Architecture* 28:2: 63-80.
- Литаврин 1993** Литаврин, Г. Г. 1993. "Условия пребывания древних Русов в Константинополе в X в. и их юридический статус", *Византийский временник* 54: 81-92.
- Литаврин 1999** Литаврин, Г. Г. 1999. *Византия и Славяне*, Санкт Петербург.
- Лопарева 1899** Лопарева, X. M. 1899. *Книга Паломник. Сказание мест Святых во Цареграде Антония, Архиепископа Новгородского, в 1200 г./ Под ред. Православный Палестинский сборник, XVII.3 (51)*. Спб.
- Луйчев 1963** Луйчев, И. 1963. "Центры византийско-славянского общения и сотрудничества", *Труды Отдела древнерусской литературы* 19: 107-129.
- Иванов 2013** Иванов, С. А. 2013. *В поисках Константинополя. Путеводитель по византийскому Стамбулу и окрестностям, Вокруг Света, Москва*.
- Петросян 1998** Петросян, Ю. А. 1998. *Русские на берегах Босфора: Исторические Очерки: Orientalia, Санкт-Петербург*.
- Успенский 1892** Успенский, Ф. И. 1892. "Типик монастыря св. Маманта в Константинополе". *Летопись Историко-филологического общества при Императорском Новороссийском университете, Византийское отделение* 2/1, Одесса: 25-84.
- Востоков ed. 1858** *Словаре церковнославянского языка*, vol. 1, А.Х. Востоков, Санкт-Петербург 1858.
- Войтович 2011** Войтович Л.В., Домановський А.М., Козак Н.Б., Лильо І.М., Мельник М.М., Сорочан С.Б., Файда О.В. 2011 *Історія Візантії. Вступ до Візантиністики, Львів*.
- Златарски 1904** Златарски, В. Н. 1904. "Житие и жизнь преподобнаго отца нашево Феодосия иже в Трнове постицествовавшего", *Сборник за народни умотворения наука и книжнина XX*: 1-39.

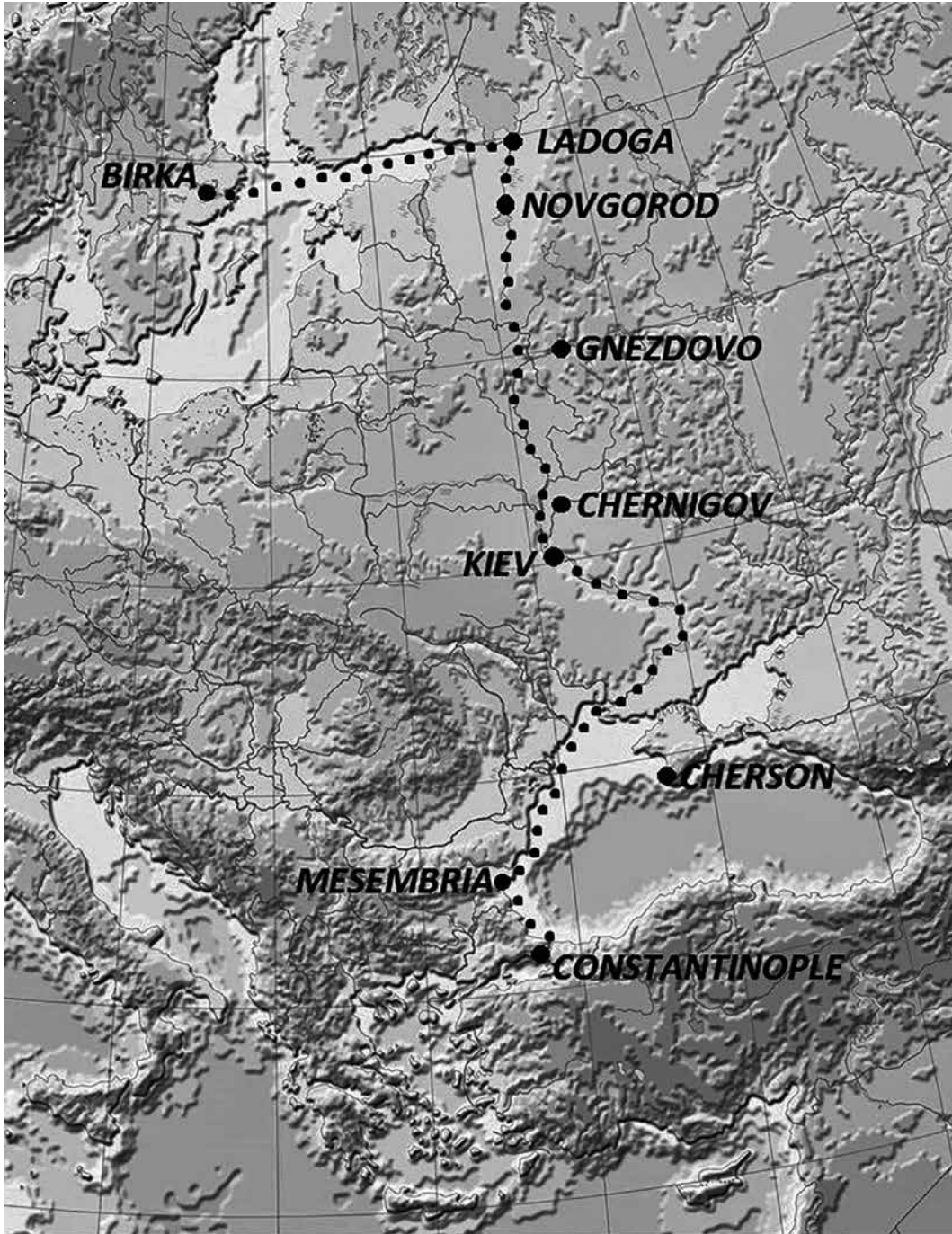

Fig 1: The Way from the Varangians to the Greeks.

Fig. 2. The Viking runic inscriptions engraved on the balustrade of the Hagia Sophia church in Constantinople.

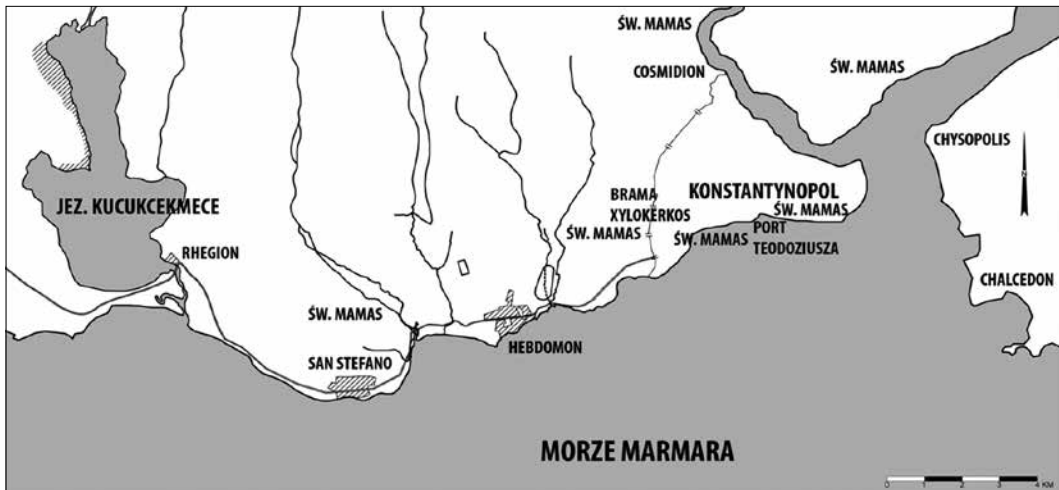

Fig. 3. The hypothetical localizations of St. Mamas objects in Constantinople

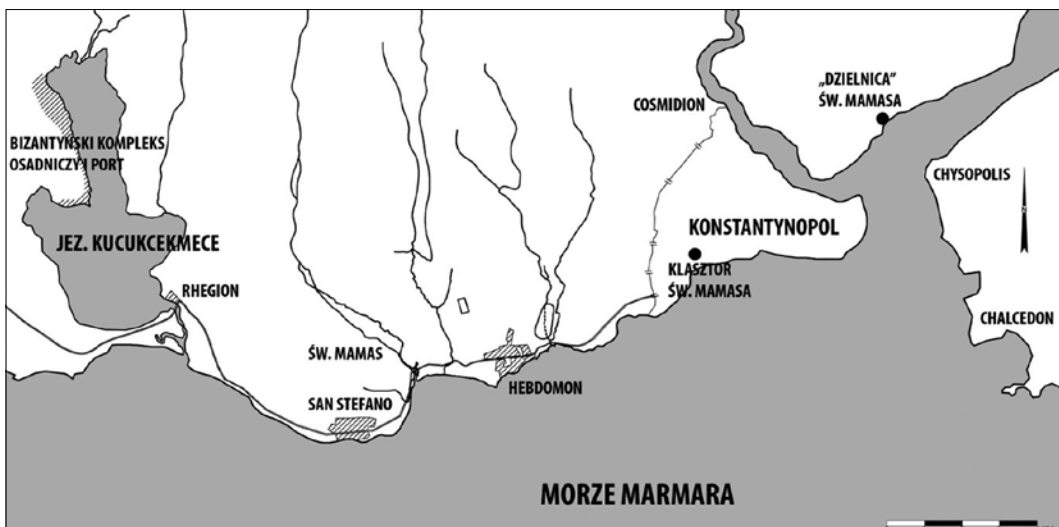

Fig. 4 The localization of the settlement complex situated at the western coast of the Küçükçekmece lake and St. Mamas river.

Fig. 5: The amber cross founded on the settlement complex located at the western coast of the Küçükçekmece lake..

Figür 5: Küçükçekmece Gölü kıyılarında yürütelen kazılarda ele geçen baltık amberi.